

держбюджету у загальному обсязі їх фінансування.

Аналізуючи отриману модель, можна зробити наступні висновки. На інвестиційну привабливість регіонів-лідерів впливають усі джерела інвестування: заробітна плата населення (x_1), її розподіл між споживанням та заощадженням (x_2), банківські кредити (x_3), загальноекономічні здобутки господарювання в регіоні (x_4), розвиток промислового сектора (x_5), іноземне інвестування (x_6), інноваційні можливості (x_7). Але слід зазначити, що найактивнішу роль (про що свідчить коефіцієнт регресії) відіграють банківські структури. Іноземні інвестори і населення займають очікувальну позицію, тому, як тільки покращиться загально-економічний стан економіки регіонів, їх вплив стане суттєвішим. Занепокоєння визиває недостатньо активна позиція держави щодо фінансування наукових і науково-технічних робіт, які зможуть забезпечити інноваційний прорив економіки України і, крім того, є привабливим об'єктом капіталовкладень. Знак мінус в моделі свідчить про зменшення зацікавленості й можливостей держави щодо їх фінансування або про зниження рівня конкурентноздатності розробок у порівнянні зі світовими аналогами. Негативну тенденцію відбивають і результати інвестування у промисловість завдяки низькій капіталовіддачі. Наведені незалежні змінні моделі є тими чинниками, які доцільно визначати і розраховувати в процесі аналізу інвестиційної привабливості регіонів і які забезпечать її позитивну динаміку.

Таким чином, проведені дослідження довели доцільність використання факторного, клас-терного й регресійного аналізів у процесі визначення інвестиційної привабливості регіонів. Їх застосування дозволило виявити головні складові та сформулювати систему показників,

що адекватно характеризують інвестиційні процеси на мезорівні.

Література: 1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. — К.: МП "Утем ЛТД" "Юнайтед Лондон трейд Лимитед", 1995. — 424 с. 2. Горенко І., Гарінгул Л. Інвестиційні процеси регіону: сутність та фактори формування //Науковий вісник Українського фінансово-економічного інституту, 1997. — №1. — С. 15 – 24. 3. Гурова К.Д. Формирование рейтинга инвестиционной привлекательности региона //Вестник международного славянского университета. — Том 2. 1999. — №5. — С. 3 – 8. 4. Регіони України. Економіко-статистичне порівняння. Додаток до науково-практичного журналу "Регіональна економіка". — Львів. — 2000. — №4 – 5. — 88 с. 5. Слепнева Л.Д., Лебеденко А.И. Методики оценки инвестиционной привлекательности региона //Труды Донецкого государственного университета. Серия: экономика. Вып. 5. — Донецк, 1999. — С. 43 – 37. 6. Економічна статистика /Міжнародний центр перспективних досліджень. Щомісячне видання. — 2002. — 18 квітня. — 4 с.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

УДК 631.164.23(477.54)

Тридід О.М.,
Єрмоленко О.А.

Уже кілька років підряд чи не найбільшу увагу привертає сучасна аграрна криза, що супроводжується ніколи не баченим в Україні соціально-економічним занепадом сільського господарства. Це вимагає термінової структурної перебудови економіки, яка має бути соціальноорієнтованою, направленою на інтеграцію з світовою економікою, науково і технічно забезпеченою на рівні світових стандартів, ефективно функціонуючою.

Розвиток економічно ефективних форм господарювання в найбільшій мірі відповідає умовам виробничих відносин з орієнтацією на моделі ринкового типу. Однак уже сьогодні складаються глибокі протиріччя у цьому напрямку, які залежать від виваженого вибору шляхів і методів ринкових перетворень. Тому задача

економічної політики — забезпечити гнучку адаптацію господарювання підприємств як основної організаційної форми підприємництва до конкурентоспроможного функціонування в умовах ринку.

Для структурної перебудови економіки в Україні необхідна активна і цілеспрямована інвестиційна політика держави і фінансово-кредитних установ. Тобто інтенсивність інвестиційного процесу має забезпечити саме структурну перебудову народного господарства України.

Вважається, що момент, необхідний для перебудови, втрачено, що гроші мали б бути ще на початку самостійного розвитку держави. Але зараз настала ситуація, коли зношеність основних виробничих фондів складає 70 – 80%, і перебудова не тільки можлива, а й необхідна.

У ході структурної перебудови мають бути виділені галузі, яким треба надати пріоритетного розвитку. Зокрема, одним із пріоритетних напрямків авторами пропонується визнати сільське господарство, бо, по-перше, це стратегічна галузь, від розвитку якої залежить економіч-

на та політична безпека держави, а по-друге, сільське господарство має забезпечити швидший порівняно з промисловістю період окупності інвестицій.

Таким чином, маємо аналізувати вирішення проблеми інвестицій в агропромислому комплексі на базі Харківського регіону.

З уведенням в дію Указу Президента України від 3 грудня 1999 року "Про невідкладні заходи щодо реформування сільського господарства" владні структури почали значно більше приділяти уваги цьому питанню. На жаль, адміністративний менеджмент ще не готовий вирішувати поставлені завдання засобами, характерними для ринкової економіки, тому навесні 2000 року проблема інвестування вирішувалася таким чином: фінансово-кредитні установи, промислові підприємства були залучені до цього процесу і мали забезпечити коштами посівну кампанію сільськогосподарських підприємств. Дані для аналізу інвестицій у сільське господарство Харківської області наведені в табл. 1, 2.

Таблиця 1

Інвестиції у сільське господарство Харківської області за 2000 р.

Райони області	Сума за договором, тис. грн.	Факт. виконано, тис. грн.	Із них			
			мат.-техн. ресурси		грошові вклади	
			тис. грн.	% до гр. 3	тис. грн.	% до гр. 3
1	2	3	4	5	6	7
Балаклійський	26 665	15 990	14 407	90,1	1 583	9,9
Барвінківський	12 973	12 016	12 016	100	0	0
Близнюківський	1 289	1 289	1 265	98,1	24	1,9
Богодухівський	1 122	1 122	572	51,0	550	49,0
Борівський	0	0	0	0	0	0
Валківський	666,6	666,6	666,6	100	0	0
Великобурлуцький	4 864	4 864	4 334	89,1	530	10,9
Вовчанський	1 241,8	1 241,8	1 061,4	85,5	180,4	14,5
Дворічанський	9 034,8	3 216,3	2 482,8	77,2	733,5	22,8
Дергачівський	2 824,9	2 217,3	1 536,7	69,3	680,6	30,7
Зачепилівський	11 970	11 970	11 577	96,7	393	3,3
Зміївський	870,2	807,2	669,2	82,9	138	17,1

Економічні механізми стимулювання інвестиційних процесів в Україні

40

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Золочівський	4 322	4 322	4 322	100	0	0
Ізюмський	7 006	7 006	6 855	97,8	151	2,2
Кегичівський	3 420	3 420	2 850	83,3	570	16,7
Коломацький	628	628	628	100	0	0
Красноградський	3 200	2 275	2 242	98,5	33	1,5
Краснокутський	124,1	124,1	44	35,5	80,1	64,5
Куп'янський	500	500	500	100	0	0
Лозівський	1 327	1 327	174	13,1	1 153	86,9
Нововодолазький	6 200	480	3 500	72,9	1 300	27,1
Первомайський	2 857,2	2 857,2	2 560,3	89,6	296,9	10,2
Печенізький	1 287	1 043,5	1 043,5	100	0	0
Сахновщинський	2 875	2 875	2 137	74,3	738	25,7
Харківський	1 560	1 537	294,4	19,2	1240	80,7
Чугуївський	450	450	450	100	0	0
Шевченківський	11 300	8 576	8 107	94,5	469	5,5
По області	120 577,6	97 141	86 294,9	88,8	10 843,5	11,2

Таблиця 2

Аналіз інвестицій у сільське господарство Харківської області за 2001 р.

Райони області	Сума за договором, тис. грн.	Факт. виконано, тис. грн.	Із них			
			мат.-техн. ресурси		грошові вклади	
			тис. грн.	% до гр. 3	тис. грн.	% до гр. 3
1	2	3	4	5	6	7
Балаклійський	2 157	2 157	0	0	2 157	100
Барвінківський	7 522,2	7 522,2	7 433,2	98,8	89	1,2
Близнюківський	524,5	524,5	289,5	55,2	235	44,8
Богодухівський	1 190	1 190	240	20,2	950	79,8
Борівський	2 314	2 314	1 314	56,8	1 000	43,2
Валківський	2 783,2	2 783,2	2 783,2	100	0	0
Великобурлуцький	2 708	2 708	1 983	73,2	725	26,8
Вовчанський	1 801	1 801	1 569,9	87,2	231,1	12,8
Дворічанський	1 101	1 101	1 101	100	0	0
Дергачівський	2 504	2 504	2 028	81,0	476	19,0
Зачепилівський	7 479,3	7 479,3	5 538,5	74,1	1 940,8	25,9
Зміївський	378	378	378	100	0	0
Золочівський	1 779	1 779	1 779	100	0	0
Ізюмський	4 715	4 715	4 395	93,2	320	6,8
Кегичівський	2 593	2 593	2 073	79,9	520	20,1
Коломацький	395	395	395	100	0	0
Красноградський	4 074	4 074	4 074	100	0	0
Краснокутський	90	90	65	72,2	25	27,8
Куп'янський	1 450	1 450	0	0	1 450	100
Лозівський	5 957	5 957	2 457	41,2	3 500	58,8

1	2	3	4	5	6	7
Нововодолазький	5 700	5 700	1 500	26,3	4 200	73,7
Первомайський	2 984	2 984	2 774	93,0	210	7,0
Печенізький	1 918	1 918	1 918	100	0	0
Сахновщинський	2 260	2 260	2 260	100	0	0
Харківський	0	0	0	0	0	0
Чугуївський	0	0	0	0	0	0
Шевченківський	5 307	5 307	3 757	70,8	1 550	29,2
По області	71 684,2	71 684,2	52 105,3	72,7	19 578,9	27,3

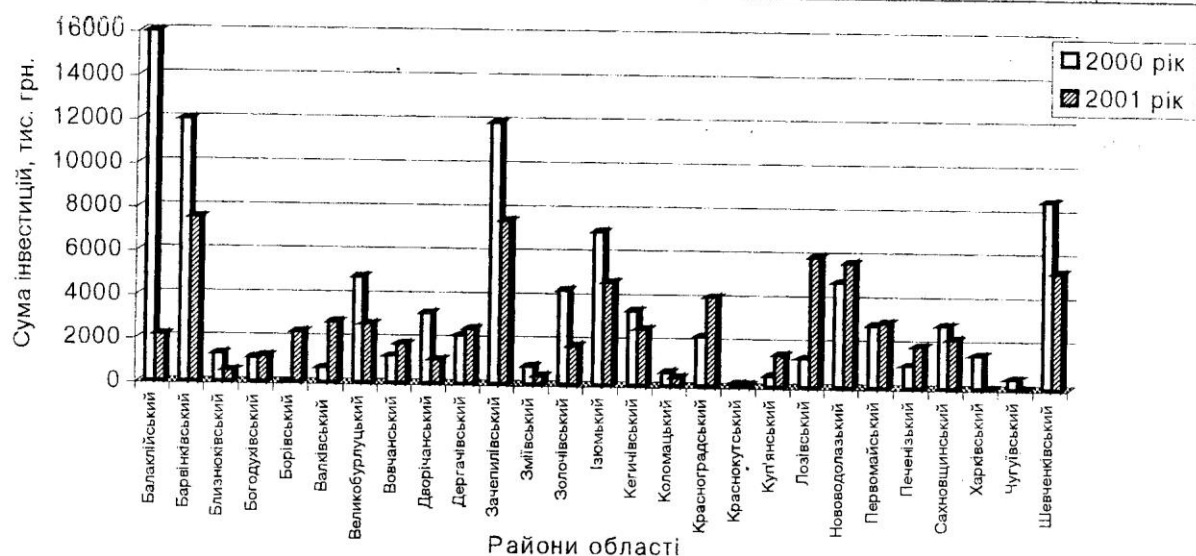

Рис. 1. Реалізація інвестиційних програм у сільському господарстві Харківської області у 2000 – 2001 роках

Як видно з таблиць, ефективність реалізації інвестиційних програм помітно підвищилась. У 2000 році виконання зобов'язань інвесторами склало приблизно 81%. А у 2001 році всі зобов'язання були виконані, проте істотно (на 48 893,4 тис. грн.) зменшилася сума інвестиційних проектів. Ця ситуація пояснюється більш високою організацією інвестиційного процесу: 70% договорів були заключені у 2000 році, а договори на 2000 рік були заключені у першому (80%) та другому (20%) кварталах 2000 року.

Слід звернути увагу і на структуру інвестицій. Питома вага матеріально-технічних ресурсів скоротилася зі 88,8% до 72,7%, а питома вага грошових коштів відповідно зросла з 11,2% до 27,3%. Тобто поступово відбувається

процес переходу від натуральної до грошової форми інвестування.

Ситуація з інвестиціями в аграрному секторі економіки досить складна. Суми інвестицій не вистачає навіть на проведення весняно-польових робіт, не кажучи вже про структурні перебудови в окремих аграрних підприємствах.

Заслужовує на увагу факт залучення іноземних інвестицій до аграрного сектора економіки. Питома вага іноземних інвестицій склала у 2000 році 13,4%. Зазначимо, що цей відсоток забезпечив лише один інвестиційний проект — у Балаклійському районі датська фірма "Юнайтед-Трейдінг" створила підприємство з іноземними інвестиціями "Курганський бройлер". По

суті, це єдина угода (на 16 млн. грн., що відповідають 3 млн. дол.), яка дає можливість для серйозної перебудови господарства на якісно новий рівень виробництва. У 2001 році іноземних інвестицій у сільське господарство Харківської області не надходило.

Таким чином, криза сільського господарства є настільки важкою, що необхідні значні інвестиційні ресурси для виходу аграрного сектора економіки на світовий рівень. Державним органам необхідно розробити організаційно-економічний механізм реалізації інвестиційних програм і проводити узгоджену політику по залученню стратегічних інвесторів.

Література: 1. Макаренко П. Н. Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночно-предпринимательской среде. — К.: Наукова думка, 1999. — 620 с. 2. Юрчишин В. До аналізу причин і наслідків занепаду сільського господарства // Економіка України, 2001. — №2. — С. 54 – 62.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 330.322

**Волик І.М.,
Лихачова Н.В.**

Реалізація в Україні масштабних соціально-економічних перетворень у трансформаційному періоді, на жаль, супроводжувалась значним поглибленням галузевих та регіональних структурних диспропорцій, які одночасно були і наслідками, і чинниками суттєвого зниження рівня інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств усіх форм власності. У зв'язку з цим створення, функціонування та розвиток у регіонах України вільних або спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, технополісів та технопарків може сприяти прискоренню подолання системної кризи у інноваційній та інвестиційній діяльності.

У документах, що формують нормативно-правову базу діяльності вільних (спеціальних) економічних зон в Україні, ці зони розглядаються як частина території держави, де застосовується впродовж певного часу особливий митний, податковий, фінансовий та організаційно-правовий режим підприємницької діяльності для суб'єктів, що здійснюють цю діяльність згідно з чинним законодавством у режимі ВЕЗ (СЕЗ). Така трактовка загалом співпадає з міжнародним підходом до формування вільних економічних зон та визначення їх особливостей, які дає Міжнародна асоціація розвитку вільних економічних зон. Згідно з дослідженнями вітчизняних та закордонних спеціалістів, сьогодні в світі функціонує від 400 до 1400 ВЕЗ та СЕЗ. У той же час, незважаючи на багатий світовий досвід використання цього напрямку розвитку економічного механізму активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, в Україні він має досить коротку історію свого застосування. Так, згідно з Указами Президента України №497 від 30.06.95 р. "Про Північнокримську експериментальну економічну зону "Сиваш" та №1062 від 17.11.95 р. "Про заходи щодо проведення експерименту у Північнокримській експериментальній економічній зоні "Сиваш", у нашій державі було розпочато використання економічних механізмів ВЕЗ (СЕЗ) для досягнення мети підвищення рівня інноваційної та інвестиційної активності суб'єктів підприємницької діяльності. В 1998 – 2000 рр. почали функціонувати ще 10 спеціальних (вільних) економічних зон та 9 територій пріоритетного розвитку, в тому числі й Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова.

В Україні найбільш поширеним є територіально-режимний підхід до створення ВЕЗ (СЕЗ), тобто у відповідному регіоні виділяють декілька пріоритетних напрямків економічної діяльності, розвиток яких стимулюється державою на основі застосування різних пільг в оподаткуванні, а також при стягненні мита при ввезі на митну територію України обладнання, сировини, матеріалів і т. ін., які необхідні для реалі-